

on-line, ďalej sexuálne aktivity na chate, živé video, audio sex-show. Pri niektorých z týchto aktivít je zvýšené riziko, že budú vykonávané excesívne a preto sú potenciálne návykové. Problémom sa kybersex stáva, keď sa s vykonávaním sexuálnych aktivít vo virtuálnom svete začne príliš skoro alebo keď nadobudne kompulzívny charakter. V súvislosti s deťmi a mládežou je zvýšené riziko internetovej sexuálnej kriminality.

Problematika sexuálne rizikového správania detí a mládeže je predmetom záujmu mnohých odborníkov (najmä tzv. pomáhajúcich profesií), z hľadiska odhaľovania, riešenia, liečenia i prevencie. **Lekár – pediater** ošetruje deti a mládež približne do veku 18 rokov, môže zohrať aktívnu úlohu aj v oblasti prevencie – ako odborník, ktorý dokáže adekvátne komunikovať s vekovou kategóriou detí a mládeže. Je vhodné zrealizovať besedy na školách, kde okrem prezentovania informácií na rôzne témy (napr. zdravotné riziká promiskuitného životného štýlu, sexuálne prenosné ochorenia a pod.), je kompetentný odpovedať na otázky žiakov. Významnú úlohu zohráva aj pri odhaľovaní jednotlivých foriem sexuálne rizikového správania.

Zákon č. 2/2022 s účinnosťou od 15. 1. 2022 umožňuje v Slovenskej republike zdravotníckym pracovníkom pôsobiť v materskej škole pre deti so zdravotným znevýhodnením, základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, v materskej škole a základnej škole (zdravotnícki pracovníci, ktorí spĺňajú

podmienky na výkon zdravotníckeho povolania lekár, sestra, verejný zdravotník alebo zdravotnícky záchranár, sú v pracovnoprávnom vzťahu s príslušnou školou).

Pri problematike sexuálneho zneužitia a zneužívania je veľmi **vyšoká latentnosť**. Okrem pediatra môže byť pri odhaľovaní nápomocný aj učiteľ, ktorý si môže všimnúť náhle zmeny v správaní žiaka (výrazné zhoršenie prospechu, z veselého a spoločenského žiaka je zrazu úzkostný alebo konfliktný, začne sa dopúšťať záškoláctva a pod.). Je vhodné, aby sa učiteľ so žiakom porozprával a snažil sa zistiť príčinu náhle zmeny v správaní. V pozadí môže byť práve sexuálne zneužitie a to je veľmi citlivé.

Škola by mala zohrávať zásadnú úlohu pri realizácii **prevencie**. Je potrebné poukázať na dva aspekty, aby sa žiaci základných a stredných škôl: 1. nedopúšťali rizikového alebo problémového správania (napr. sextingu), 2. nestali obeťou (napr. obchodovania s ľuďmi, nútenej prostitúcie a pod.). Pri prevencii je nutné uvedomiť si možné nebezpečenstvo sociálnych sietí na internete za účelom sexuálneho obťažovania a zneužívania žiakov a realizovať v tomto smere preventívne aktivity. Treba dôrazne upozorňovať na riziká spojené s ich využívaním.

V rámci prevencie sexuálne rizikového správania žiakov veľký dôraz treba klásť aj na sexuálnu výchovu, ktorá zohráva dôležitú úlohu pri harmonickom dozrievaní osobnosti mladého človeka. Jej súčasťou je aj preven-

cia sexuálnej trestnej činnosti, zohráva tak dôležitú úlohu v boji proti zneužívaniu detí a sexuálnej kriminalite, tiež v prevencii nebezpečenstva sexuálne prenosných chorôb a pod.

Je potrebné, aby si žiaci osvojili a kultivovali zodpovedné správanie, rozhodovanie a komunikáciu v situáciách súvisiacich s ich sexualitou. Ako uvádzajú Hrušková a Mrhálek (14) je nutná stále širšia prevencia v oblasti rizikového správania dospievajúcich, ale kvalitatívne diferencovaná na konkrétny rizikový vek. Čím nižší je vek, tým musí byť prevencia menej špecifická a viac sa musia preventívne aktivity zameriavať na zdravie. Vekom rastie význam racionálnej argumentácie, je vhodné dať priestor na diskusiu. Čím vyšší je vek žiakov, tým viac by sa mali aktívnejšie do preventívnych aktivít zapájať. Prevenciu realizovať aj u žiakov mladšieho školského veku, témy aktivít je potrebné formulovať zrozumiteľne, na úrovni ich poznania a skúseností. Pri prevencii sexuálneho zneužívania u žiakov mladšieho školského veku je možné využiť vymaľovánky „Pusinky / dotyky nie sú na rozkaz“, ktoré názorne pomenúvajú isté situácie, o ktorých sa následne (adekvátne úrovni adresátov preventívnych snáh) možno porozprávať a vysvetliť im, že sa ich nikto nesmie nevhodne dotýkať.

Vysvetliť žiakom, že ak sa im kamarát či kamarátka zdôveria so skúsenosťou sexuálneho zneužitia či zneužívania, je potrebné obrátiť sa na dôveryhodnú dospelú osobou, napr. lekára alebo učiteľa.

LITERATÚRA

- Miovský M, et al. Prevence rizikového chování ve školství. Praha: Univerzita Karlova; 2015.
- Polínek MD. Tvořivost (nejen) jako prevence rizikového chování. Olomouc: Univerzita Palackého; 2015.
- Spilková J. Sexualogické problémy dětí. *Pediatr. praxi.* 2013;14(2):78-80.
- Kubicová M. Pohlavně přenosné nemoci u dospívajících. *Pediatr. praxi.* 2015;16(6):404-409.
- Čihák F. Psychické reakce dětských obětí sexuálního zneužívání a znásilnění. *Pediatr. praxi.* 2011;12(5):325-327.

- Ročné výkazy V12 MPSVR SR o vykonávaní opatrení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately. Available from: www.upsvar.sk.
- Štatistika kriminality. Údaje o skutkoch spáchaných na mládeži. Available from: www.minv.sk.
- Heretik A. Forenzná psychológia. Bratislava: Linden; 2019.
- Gajdošová E. Postrehy a skúsenosti školských psychologov s poradenským riešením sexuálneho násillia páchaného na deťoch v online priestore. *Prevencia.* 2020;19(1):35-37.
- Kopecný K. Stručný úvod do problematiky online vydírání českých dětí se zaměřením na tzv. sextortion. *Pediatr. praxi.* 2014;15(6):352-354.
- Hollá K. Sexting a kyberšikana. Bratislava: IRIS; 2016.
- Kopecný K, Szotkowski R. Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru (výzkumná zpráva). 2017. Available from: www.e-bezpecic.cz.
- Spilková J. Sexualita na internete. *Psychiatr. praxi.* 2009; 10(2):83-84.
- Hrušková M, Mrhálek T. Risky behavior in older school children. *Kontakt.* 2018;20(1):81-88. doi 10.1016/j.kontakt.2017.11.001.